

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, V.Z.W. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan, 38, bus 11
8400 OOSTENDE

5de jaargang, nr. 6, februari 1976

U I T N O D I G I N G

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de studie- en debatavond die zal doorgaan op :

dinsdag 24 februari 1976 om 20u30.

in de conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Kan.Dr.L.Colensstraat 6, Oostende (recht over de Volksbond)
met als onderwerp :

DE FORTEN VAN OOSTENDE

ingeleid en gecoördineerd door de heren Richard VERBANCK en Jan DREESEN.

Over de forten van en rond Oostende zijn er in diverse werken, lezenswaardige dingen gepubliceerd. Een groot nadeel is echter dat al deze gegevens te beperkt en te zeer verspreid liggen. Een volledig overzicht bestaat er vooralsnog niet, wat het de doorsnee heemkundige met interesse voor de Oostendse geschiedenis niet gemakkelijker op maakt. Onze confrater Richard VERBANCK, Oostendekenner bij uitstek ; erevoorzitter van de bloeiend broeder- ofte zustervereniging TER CUERE van Bredene, heeft eens te meer verdienstelijk werk gepresteerd door al de verspreide gegevens in verband met de Oostendse forten bijeen te brengen. Deze gegevens zullen gebruikt worden als basis voor de verdere uitbouw van het thema. Het doel van deze studie- en debatavond is dan ook om in samenwerking met de aanwezigen deze gegevens zoveel mogelijk aan te vullen en uit te werken. We doen een hartige oproep tot alle Oostendekenners om hun steentje bij te brengen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn alle geïnteresseerden en sympathisanten van harte welkom.

J.B.D.

Het Heemkundig Museum kunt U steeds bezoeken de zaterdag van 10 to 12u.

Oude nummers van "De Plate" kunnen in het Museum bekomen worden tegen 25 F. per ex.

'T SCHIP IN DEN HOF

Vóór 1940 stond er in het Leopoldpark een open ijzeren boot tentoon. Een of andere lezer zal wel kunnen zeggen hoe die boot daar gekomen is. Maar : David Livingstone werd in 1812 geboren te Blantyre in Schotland. Hij werd missionaris en kreeg opdracht van Koning Leopold II om de toenmalige-Kongo te exploreren en de slavenhandel te bestrijden. Zo werd David ontdekkingsreiziger. Hij legde zijn reisroute vast om langs de Congostroom het binnenland te verkennen.

Gezien er veel onbevaarbare gedeelten te verwachten waren liet Livingstone een in secties uitcenneembare boot construeren. De open ijzeren boot voer op een met hout gestookte ketel en had één schroef. Bij onbevaarbare gedeelten werd de boot uiteengenomen en over land verder getransporteerd.

In ? kwam de boot van Livingstone naar Oostende waar hij in open lucht in het Leopoldpark tentoon werd gesteld en dit gedurende jaren. Nadien verhuisde het scheepje naar een plaats tussen de twee sluizen aan de "Marineschool".

Vandaar vertrok het scheepje naar het Koloniaal Museum te Tervuren waar het tot nu tote nog altijd staat.

Wie weet meer ? Wie heeft er een foto van ?

J. Demol

BELGISCHE MUNTEN

Door de uitgeverij Europa te Diest werd op het einde van het jaar 1975 de "Luister van de Belgische munten" op de markt gebracht.

Het is een waardevol geïllustreerd boek geschreven door Jos Philippen. Hij geeft daarin alle inlichtingen i.v.m. ons "kleingeld" en "zilvergeld".

Een heel belangrijk hoofdstuk handelt over de ontwerpers van onze munten. Aan de 90 munten die sinds 1832 tot op heden geslagen werden, werkten 15 muntsnijders. Sommigen waren gekende beeldhouwers.

De tabel met de jaren en de slagaantallen is van het grootste belang. Prijs : 1800 F. (Europa, Botermarkt 10, 3290 Diest).

O.V.

VAN DEVOTIEPRENT NAAR BIDPRENT

In de reeks "Aureliae folklorica" verscheen als deel 2 een heel bijzondere studie over de devotie- en bidprentjes door Karel Van den Bergh. De titel luidt "Bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden".

Het werk is rijkelijk geïllustreerd en is van het grootste belang voor folkloristen en familiekundige vorsers.

Men ziet o.a. bidprentjes er in van Victor Holsdorff, omgekomen met het schoolschip "Comte de Smet de Naeyer" in 1906, van Lucien Morlion vermist met de O.304 "Laermans" in 1949 en de acht vissers omgekomen in de Noordzee op 12.12.1943.

Prijs : 695 F. (Aurelia Books, Brussel).

O.V.

DE ECHTE SIEMATÈRE.

Binnenkort is het weer de periode van het maskeren (neen, we bedoelen niet de verkiezingen !). De Oostendse kaai en oude stad zullen weer de Siematêrestoet zien.

Waar is de tijd dat wij als kleine jongens speelden met de echte siematêres. Dit waren niet de lampionnetjes van vandaag, neen. Wij moesten die zelf maken. Wij gingen naar de Soldatenberg (die dan nog tegen de Sint-Janskerk liep), wroetten er elk een mooie, grote, volle, belovende biet uit de akkers van het kleine, gedeeltelijk ommuurde laaggelegen, sinds lang verdwenen boerderijtje (vandaag S.T.I.M.J.O.) en waren de hele namiddag bezig en braaf. We hadden natuurlijk moeders petattemes meegenomen. Eerst sneden we de baitegroeze (d.i. loof) af, en vervolgens de te lange punt. Dit was dan al de siematêrevorm. Nu werd de biet horizontaal in twee gesneden, zodat het uithollen met het petattemesje kon beginnen. Het bovenste deel werd de schedel, het onderste gedeelte de rest van het hoofd. De uitholling moest zo zijn dat er gemakkelijk een kaars kon in recht staan. De bietwanden moesten bovendien zo dun geworden zijn, dat de brandende kaars erin de biet een ouderwetse geel-oranje kleur gaf. In de wand moesten dan nog ogen, neus, en mond gesneden worden. Daarbij moest men zich toch wel beheersen. Ogen en ceus waren driehoekig, de mond rechthoekig. Zo werd de biet nu siematêre : een doodshoofd met lijkkleur (= bietkleur) en een brandende kaars erin. Toch was het werk nog niet beëindigd. Zowel in de schedel (of deksel) als in het gezicht werden twee gaatjes geboord, een weinig onder de randen, zodat een touw er zo kon door geschoven worden, dat de siematêre kon opgehangen worden aan een lange stok.

Wij vonden altijd onze creatie luguber en hielden er dolveel van, omdat hij ons deed gezellig bibberen. De siematêre had iets mysterieus, iets van de oeroude sagen en irrationale dingen. Wij gingen er 's avonds mee in een portaal staan, en hoorden we naderende stappen, dan kwamen enkele hangende doodshoofden boven het trottoir te hangen. En we zongen het Sint-Maartenlied:

Siente Moartenaved,
't ligd e sjhuutsje'in de d'haavn
't is geloan mè suuker en toarten
ter aire van Siente Moartn
siematêre a boel, a boel, a boele.

Mijn laatste siematêre sneed ik in 1949. Jammer dat men deze siematêres niet meer ziet ! Als men een siematêrestoet zou hebben waarin men niks anders zou zien dan de edte gloeiende doodshoofden, dan ware dit misschien weer iets waarover buiten Oostende zou gepraat worden en dat enig zou zijn. Maar ja, dan zouden er misschien al ras geen bieten meer zijn, men zou met de bieten in de petatten zitten.

Roland Desnerck

Deze kunstschilder, wiens faam in onze eeuw merkkelijk is verbleekt, zag op 4 oktober 1820 te Oostende het levenslicht. Zijn ouders hadden hem van jongsaf voorbestemd tot een loopbaan bij de zeevaart en de studies die hij deed gingen bijgevolg die richting uit. Omdat de jongen graag tekende mocht hij al vroeg les volgen in de locale tekenschool, waar zijn talent vlug werd opgemerkt. Een vriend des huizes, de Ieperling François BOSSUET (1798-1889), toen nog werkzaam bij de loodsdiensten te Oostende en zèlf een méér dan middelmatige amateurschilder, moedigde de jonge François fel aan en gaf hem praktische raad. Als leerling aan een school voor kustvaart maakte MUSIN vele bootreizen die zijn liefde tot de zee verstevigden. Hij leerde de Engelse kusten en stromen kennen en als jongeman doorkruiste hij Spanje en Portugal. Meer en meer echter haalde de artist de bovenhand op de zeeman in hem en aangemoedigd door BOSSUET besloot hij marineschilder te worden. Hij ging zich vervolmaken aan de Academie te Brussel bij dezelfde BOSSUET, die eveneens zijn job had gelaten voor zijn artistieke roeping en een vermaard schilder van stadszichten werd.

MUSIN's bijval was onmiddellijk zeer groot : Léopold I kocht een "Zicht te Oostende" aan de jonge schilder. MUSIN richtte zich in de jaren nà 1840 vooral op het Engelse publiek. Hij woonde een tijdlang in Engeland en oogstte er overal de grootste successen. Ook in de U.S.A. vond hij steeds talrijke kopers. Zijn naam bleef trouwens tot op heden een begrip bij kunstverzamelaars in de Engelssprekende landen. Na deze Engelse periode kwam hij terug naar zijn geboortestad. Hij woonde in het heerlijke "Pavillon des Dunes", een sedert lange tijd verdwenen gebouw in de duinen ten westen van de haven. Hij had er een éinig zicht over de zee met haar drukke verkeer. Toch was hij niet veel thuis : hij bezocht een tweede maal het Iberisch Schiereiland, logeerde aan oevers van Zwitserse en Italiaanse meren ; hij ging de Amerikaanse Oostkust bekijken, zeilde mee naar de Noorse fjorden en zelfs het gevaarlijke avontuur van een walvisjacht in de poolgebieden schrok onze stadsgenoot niet af. Van al deze reizen bracht hij stapels schetsen mee die dienden als modellen voor olieverfschilderijen.

Hij huwde en in 1852 werd zijn zoon Auguste geboren. Later zou deze met zijn vader samenwerken. Met de tijd verliet MUSIN Oostende en ging te Sint-Joost-ten-Node wonen. In de tuin van zijn luxueus huis liet hij ruime ateliers bouwen. Het was er een echte "schilderijen-fabriek" want vader en zoon waren werkelijk overstelpt door de bestellingen. Daar ook exposeerde hij zijn indrukwekkende collectie scheepsmodellen en zeedieren. Hij leidde er een meer regelmatig leven, verdeeld tussen werk, reizen en ... genieten, want MUSIN was een beetje de goedge "bon-vivant". Hij kon uren vertellen over zijn reizen, alhoewel hij de verhalen wel wat aandikte. In de hoofdstad was hij een graag geziene figuur in kunstenaarskringen. Terecht noemde menham "le bon père Musin", want voor een liefdadig doel werd nooit tevergeefs een beroep op hem gedaan. Zijn heengaan, op 24 oktober 1888 werd dan ook door velen betreurd.

Tijdens zijn loopbaan had MUSIN medailles gewonnen op tentoonstellingen te Amiens, Amsterdam, Avignon, Dunkerque, Le Havre, London, Lyon, Madrid, Montpellier, Philadelphia en Wien. Hij was ridder in de Leopoldsorde en werd ook opgenomen in de nationale Ordes van Spanje en Venezuela.

François MUSIN schilderde vooral zee-, rivier- en strandtaferelen, maar ook historiserende doeken die zeeslagen of andere historische gebeurtenissen ter zee als onderwerp hadden. Zijn "stormen" waren telkens opnieuw een sensatie. MUSIN was dus in feite én romantieker (historische motieven, stormscènes) en realist. Het spreekt dan ook vanzelf dat zijn realistische schilderijen waardevolle documenten zijn wat de iconografie van de scheepvaart en de kuststeden betreft : getuige daarvan het grote doek "Strand en zeedijk te Oostende" dat te zien is in ons folkloremuseum. We krijgen er een mooi beeld van het Kursaal van architect NAERT, de hôtels, en het strandleven.

Oostende bleef steeds een van zijn voornaamste inspiratiebronnen. De stad leverde de motieven voor zijn grootste realisaties, zoals de "Acht zichten uit Oostende" die de Prins van Pruisen (de later Keizer Wilhelm I) bij hem bestelde voor zijn paleis ; en ook voor het ensemble dat hij borstelde voor het "tweede" Kureaal te Oostende (1877-1878). Architect NAERT had hem, samen met VERWEE, VAN SEVERENDONCK, DUBOIS e.a. voorgesteld voor de decoratiewerken van het gebouw. MUSIN maakte zeven doeken die de volgende onderwerpen voorstelden : "Het Beleg van Oostende door de Spaanse Vloot 1601-1604", "Beschiëting van Oostende door de Engelsen 1798", "Het oude Arsenaal te Oostende", "Ontscheping van de Engelse schutters 1866", "Bezoek van Leopold II en Maria-Henriette aan de Amerikaanse vloot", "De Cercle du Phare" en "Het oude Kursaal, gedemonteerd in 1877". Met de verbouwingen door CHAMBON werden deze werken vervangen door frivoler zaken van SWYNCOP en Privat LIVEMONT. Ze verhuisden naar het Stadhuis en verdwenen er in de vlammen bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog...

Ook het Kursaal te Blankenberge werd gedeeltelijk door François MUSIN gedecoreerd (1885-1886). Verder is er van hem werk te vinden in musea te Antwerpen, Bristol, Brussel, Elsene, Luik, Montréal, Nice, Oostende, Reims, Sheffield en in ontelbare privécollecties in binnen- en buitenland. Zelfs in Teheran moet werk van hem te vinden zijn want Sjah NASSERDIN CHAH KADJAR kocht in 1873 zijn "Strand te Zuydcote".

Het is onze bedoeling de volledige catalogus van zijn oeuvre en dat van zijn zoon op te maken. Zo zullen de MUSIN's misschien de plaats in onze kunstgeschiedenis krijgen waar ze recht op hebben.

Norbert HOSTYN

ONBEKENDE BOEKEN

Het zijn niet alleen oude vergeelde met stof overladen boeken die men als vondst kan ontdekken. Ook met hedendaagse publikaties kan een ware ontdekking gebeuren. Zo signaleerde ons onlangs Walter Debrock dat in de reeks Bijdragen van het Centrum voor Militaire Geschiedenis (Koninklijk Legermuseum, Brussel) een belangrijke studie verschenen was door F. Pollentier over "De Admiraliteit en de oorlog ter zee onder de Aarts-hertogen (1596-1609)".

Dit werk kwam van de pers in 1972 en heel weinigen kennen er het bestaan van. Niet te verwonderen als men op de stofomslag kan lezen : "Niet in de Handel - Hors commerce".

Gelukkig is er een exemplaar in het fonds "Ostendiana" van de Stadsbibliotheek aanwezig dat in de Leeszaal kan geraadpleegd worden.

OOSTENDE VERLIEST HAAR SILHOUET... EN HAAR KARAKTER

Nu de oude watertoren ook onder de slopershamer komt -kon men er waarschijnlijk niets anders mee doen? - denk ik met weemoed terug aan het oude silhouet van mijn stad.

Ik heb in mijn leven een stukske gereisd. De eerste tochten waren met het boemeltreintje tussen Torhout en Oostende, eens om de zes weken en steeds zagen we van uit de verte de oude vertrouwde torens oprijzen: de Peperbusse en de Grote Kerk, de Vuurtoren in zijn gestreept badkostuum, de oude Watertoren, de toren van het oud station. Dit laatste verdween het eerst: Oostende zou gemoderniseerd worden en de plannen met makette voor een "helihaven" waren klaar. Er is een supermarkt gekomen met een grote en een kleine toren maar intussen was het oude station afgebroken en werd ergens anders een nieuw en modern gebouw voor tentoonstellingen en dergelijke opgericht. Wie nu langs de autostrade Oostendewaarts rijdt ziet niets dan blokken appartementen oprijzen: de "woon-muur" waar vroeger het Palace Hotel stond, de betonner Europatoren, de mastodont van de "Nieuwe Stad", de oude vertrouwde torens zijn er niet meer of worden verdrongen tussen "moderne woonmachienes" zonder karakter, de meeste zonder fantasie: zo vlug en goedkoop mogelijk in elkaar gestoken om zoveel mogelijk op te brengen.

Wie met de mailboot uit Engeland komt ziet reeds van De Panne af de muur die land en zee scheidt dichter en dichter worden met de bekroning: de tot Koningin der Bouwondernemingen onttroonde Koningin der Badsteden.

Men moet niet meer naar Oostende komen om er iets te zien, buiten de zee, want dergelijke muur- en torensteden vindt men overal ter wereld met dat verschil dat bepaalde steden toch nog in hun moderne stijl van de verbeelding vanwege de bouwers getuigen.

Ik kan me nog verzoenen met een paar nieuwe gebouwen, althans wat de bouwstijl betreft, zoals het Feest- en Kulturpaleis, dat toch nog een eigen karakter bezit.

Het uitgaanscentrum van de stad, bekijk maar de Van Iscghemlaan en de Langestraat, is aan het verworden. Maar intussen breekt men de natuur en het silhouet af omdat te vervangen door liefst zoveel mogelijk woonblokken.

Als een gebouw te Oostende, openbaar of publiek, reeds na 50 jaar als oud en waardeloos kan aanzien worden - de oude Watertoren dateert van 1923 - dan hoop ik tenminste dat men binnen de 50 jaar, als men aan de vernieuwing van wat nu gebouwd werd zal beginnen, zal inzien dat een andere weg moet ingeslagen worden om een stad te bouwen die de pretentie heeft van toerist'n aan te trekken, die iets anders willen zien dan hun eigen betonnen bouwdozen.

JHK

Met grote nieuwsgierigheid zagen wij uit naar het verschijnen van het foto-album "Oostende 1975" waarvoor Julien van Remoortere de bindteksten heeft opgesteld.

Tot onze grote ontgoocheling is het niet geworden wat wij er van verwacht hadden. De ondertitel verklaart dat het om "Een jaar wel en wee van de Oostendse Gemeenschap" gaat.

In dat album zien we veel, héél veel personages. De gele trui is voor Burgemeester Piers die men 40 keer kan herkennen. Hij ligt ver voor op het Schepenenpeletonnetje dat volgt : Achtergaele 16 keer, Felix 15 keer, Van Hoorne en Laridon elk 13 keer, Dumarey 9 keer en bij de gelosten Miroir 6 en Dehouck 4 keer.

Als u verwacht had dat men foto's zou vertonen van de nieuwe Scalink, van ons nieuw Academie-lid Ada Deprez, van de 11 gebouwen die men wil beschermen voor afbraak door ze te laten klasseren, aan een luchtfoto van het Albert-park dat nu een stedelijk stadion geworden is, dan hebt u het verkeerd voor.

We menen dat Hugo Brutin het juist gezien heeft als hij in het januari-nummer van "De Kinkhoorn" schrijft : "Het groot aantal personaliteiten stoort mij, ergert mij. Te veel gebeurtenissen zijn geen gebeurtenissen. Het zijn alleen maar politiek uitgebreide feestelijkheden die de aandacht afleiden van wat gebeurt en de schijnwerper richten op iemand die er, hoe je ook draait of keert, slechts bijkomstig is".

Jammer is ook dat de paginering ontbreekt, al staat er achteraan op welke bladzijden men de onderscheidingsfoto's van de drie fotografen zou moeten kunnen terugvinden.

"Het had wat goedkoper mogen zijn", hoorden we nog, "want 275 F. voor een album in het jaar van de verkiezingen valt niet mee".

O.V.

HIPPODROME BLAUW KASTEEL

De Heer Albert Bonte, die, beter gekend als Bertje, gedurende tientallen jaren de afspanning en paardenmuseum Sint-Elooi uitbaatte, gaf ons een stempel in bruikleen met de vermelding "HIPPODROME BLAUW KASTEEL".

Hij verzekerde ons dat hij op deze hypodroom in zijn kinderjaren - nu een tachtig jaren geleden, regelmatig paardenkoersen heeft bijgewoond zowel van vluchters als dravers.

Waar lag nu deze Hippodroom ? Volgens Bertje op het VETTEGAS, waar nu de Maurits Sabbestraat (vroeger Koerspleinstraat) en St-Jansstraat zijn. Vanwaar dan de naam Hippodrome Blauw Kasteel ? Zijn er leden die hier meer over weten ?

R. Haghebaert

EEN BRIEFJE I.V.M. DE DRINKWATERVOORZIENING (DE PLATE, JAN. '76).

Er was ook nog wat men noemde "het Fonteintje aan den Hof". Het stond nevens het (oud) postgebouw nabij het Babylonestraatje.

V. De Cherf

Toen stuurlieden en schepenen verbannen werden.

OOSTENDSE "STUERMANNEN" KOMEN IN OPSTAND IN DE XVe EEUW.

De eed op het brood, het zout en de H. Veronika.

In de XVe eeuw waren onze Vlaamse gouwen verre van rustig. Vlaanderen telde vijanden naar buiten maar ook naar binnen. De ene stad kon moeilijk over de baan brengen met de andere. Het luidde dat zij tegenstrijdige belangen hadden die slechts door het zwaard of door verbanning uitgewist konden worden.

Ook het Gerecht was onderhevig aan deze dualiteit, verklaart ons E. Gerbosch, in een van zijn menigvuldige studies over het zeevissersbedrijf in vroegere eeuwen, en haalt het volgend treffend voorbeeld aan : 't Was op St-Maertensdag ten jare 1448. Het Stadsbestuur van Oostende had zoëven een beslissing uitgevaardigd waardoor verboden werd aan de "stuurmannen" (reders-vissers) vanwege hun manschappen een grotere taks dan 3 pond en enkele sols te vragen, zoals zij het tot dan deden in tegenstelling met alle gebruiken en verordeningen. Door daartegen in te gaan stelden de Oostendse hoofdmannen een schone daad met de verdediging te nemen van de kleinen tegen hun uitbuiters. Maar de stuurmannen zouden het also niet verstaan en weigerden zich aan deze maatregel te onderwerpen. Wel integendeel : zij eisten de opheffing van de accijsrechten op de haring alsmede van de accijsrechten voor de dagen dat hun vaartuigen oplagen.

De opstandige beweging nam terstond uitbreiding. De samenzweerders legden den eed af "op het brood, het zout en het beeldje van de Heilige Veronika", hun rechten met lichaam en ziel te verdedigen. Deze eed werd door de vissers slechts in uitzonderlijke omstandigheden afgelegd en werd uiterst streng nageleefd.

Het Oostends Stadsbestuur trachtte de stuurlieden tot betere gedachten te brengen maar daar het niet hielp moesten drastische maatregelen worden getroffen en drie opstandige leiders werden voor lange jaren uit de stad gebannen.

De overblijvende stuurlieden staken de koppen samen. Zij zouden de rivaliteit tussen de Oostendse en Brugse overheden uitbaten ! Zij gingen in beroep te Brugge tegen de maatregelen die te Oostende tegenover hen getroffen waren, inroepende dat zij niet wettelijk waren. Brugge wierp zich op deze gelegenheid om de overheden van Oostende eens te fnuiken en, zonder het gegronde van de klachten na te gaan, werd een magistraat "zogezegd op onderzoek naar Oostende gezonden". Het onderzoek duurde niet lang. Weldra zou Brugge laten voelen wie de macht in handen had. Uitspraak werd geveld : de Oostendse overheden werden in het ongelijk gesteld en veroordeeld tot het betalen van 32 stuks wijn en een boete van 400 pond.

Tegen deze beslissing werd beroep aangetekend bij het Hoger Gerechtshof te Brussel, hetgeen dezen van Brugge nog kwader maakte. Tot tweemaal toe moest Filips-de-Goede er hen aan herinneren dat zij de beslissing van Brussel moesten afwachten vooraleer de uitvoering van van het Brugse vonnis door te voeren. Het hielp niet : twee Oostendse schepenen en de griffier zouden uit Vlaanderen verbannen worden voor talrijke jaren.

Het is slechts het jaar nadien dat een nieuw vonnis tussenkwam. De verbannen overheden mochten terugkomen en Brugge moest een boete van 3.000 Pond betalen, plus de onkosten.

SCHEEPSBESCHUIT.

Tegenwoordig wordt scheepsbeschuit nog enkel aan boord genomen als, in luchtdicht afgesloten blikken dozen verpakte, noodrantscoenen. Eeuwenlang was het echter het brood van de zeevarenden, zowel voor de visser als voor de koopvaardij of de oorlogsvloot. Het werd aan wal, volgens strenge voorschriften en afhankelijk van de duur van de reis één, twee, drie of vier maal door scheepsbeschuitsbakkers gebakken. Volgens de voorschriften moest ..." een scheepsbeschuit van goede kwaliteit, smakelijk en van goede reuk zijn, knappend ineens doorbreken en op de breuk glimmend zijn als verglaasd". Scheepsbakkers of scheepsbeschuitbakkers zijn eeuwenlang een aparte groep geweest in de Gilde van de Bakkers. Zo vermeldt het Handvest van Amsterdam, anno 1671 "Dat geen roggen-broodbakkers sullen mogen scheeps-beschuijt te bakken".

Iets van de vroegere traditie van de scheepsbakkers is te Oostende bewaard gebleven in de persoon van de heer Roger PAUWELS, bakker in de Jules Peurquaetstraat 36, die ons de hiernavolgende inlichtingen bezorgde.

De meer dan drie generaties oude bakkerij in de Peurquaetstraat, de vroegere Veldstraat, was oorspronkelijk een van de grootste Oostendse bakkerijen met eigen maalderij. Het is de enige bakkerij die de Oostendse gemeenschap nog van knappende, broze scheepsbeschuit voorziet. De tegenwoordige bakker leerde het van zijn vader, die voornamelijk aan de visserij en de Tilburyboten leverde, en die het op zijn beurt van zijn voorganger Jan Becelaere leerde. Met klassieke bestanddelen (de juiste samenstelling blijft natuurlijk een goed bewaard geheim) wordt, met zeer weinig suiker en bijna geen vet, een droge rubberachtige zeer moeilijk te bewerken deeg gekneed. Het is de soort deeg die in vroegere tijden met de voeten bewerkt werd. Over de deeg in de trog werd een zak gelegd en dan mocht de bakker (hopelijk met gewassen voeten) voor een paar uur aan de slag. De heer Becelaere kocht echter in zijn tijd reeds een machine waarbij het zware werk gedeeltelijk mechanisch gebeurde. Eens voldoende gekneed werd de deeg uitgerold. Hiervoor werd een bijzondere pletmachine gebruikt waarbij de deeg tussen twee metalen cilindres van langzaam dunner tot op de vereiste dikte werd uitgerold. Het uitgerolde deeg werd dan in ronde vormen gesneden en in een zeer hete oven gebakken.

De scheepsbeschuit die vroeger aan de schepen werd geleverd was groter en dikker. De moderne kleinere en dunnere versie spruit voort uit de meer landwaarts gerichte afzet. De traditionele afnemers uit de visserij werden vervangen door de herbergiers die scheepsbeschuit, of zoals men te Oostende zegt zeebeschuit, als smakje aan hun klanten offeren of verkopen. Een van de grootste gebruikers was indertijd de Biercoo, waar sommige dagen tot 20 kg scheepsbeschuit werd verzet. Andere klanten zijn tegenwoordig de mensen voor wie uit hoofde van hun beroep de tijdspanne tussen twee maaltijden soms lang kan uitvallen, zoals bv politie. Ook mensen die een dieet volgen gebruiken dit vet- en suikerarm knappend en smakelijk koekje om hun geeuwonger te stillen.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

En in sommige Oostendse families is het nog traditie in een grote glazen pot steeds wat scheepsbescuit bij de hand te hebben. Een kinderhand of mond is snel gevuld en daar heeft scheepsbescuit bij vergelijking met ander gebakken zoetigheden wel een reeks voordelen. Ook nog even een rechtzetting. In tegenstelling met wat te Oostende nog al eens verteld wordt ; is het zo dat scheepsbescuit niet in zee gedroogd wordt, maar de droogte meekrijgt door de samenstelling, de bewerking en het bakken.

J.B. Dreesen

BOUWKUNDIG BREGOED

Wij hebben al dikwijls het verdwijnen van het oude Kurhaal - buiten de wil van alle Oostendenaars - betreurd en nog veel meer de afbraak van onze enige sfeervolle schouwburg, mede door onze aller stilzwijgende medeplichtigheid.

Daarom dat wij de verdere afbraak van Oostende niet verder kunnen laten gaan. We dachten hieraan toen we i.v.m. het Kurhaus van Scheveningen een artikel lazen in "Heemschut" van december 1975.

Daaruit nemen we volgende interessante passus over :

"Het heeft er flink om gespannen of het Kurhaus in Scheveningen wel behouden zou blijven. De particuliere actie "Het Kurhaus moet blijven" heeft echter succds gehad, mede dank zij de krachtige steun van vele deskundigen en organisaties, zoals de Bond Heemschut.

Het Kurhaus blijft ; het gebouw, dat aan de badplaats een karakteristiek "merk" geeft, een bijkans ongeëvenaard herkenningsbeeld".

"We weten het, het Scheveningse Kurhaus is bepaald geen voorbeeld van uitzonderlijke schone architectuur, maar het gebouw heeft wél karakter. We weten ook, dat het in feite een gammel bouwwerk is en dat het zeker voor sloop in aanmerking kwam als het niet zo'n bijzondere plaats in de badplaats innam." En deze bijdrage eindigt met : "Het Kurhaus blijft, een nationaal monument met internationale bekendheid".

O.V.

MEDISCHE FCLKLORE : VIS ALS GENEESMIDDEL IN 1720.

Tegen hondsdolheid : een rauwe, gezouten nieuwe haring kleinstampen in een mortier tot een soort deeg die dan gedurende drie dagen op de beet gehecht wordt.

Tegen stinkende zweren en om vooruitgang van koud vuur tegen te houden : bedekken met haringpekkel.

Tegen heupjicht : haringpekkel in lavement

Tegen zeeziekte : een gerookte haring nuchter eten

Tegen vliegen : een haring op Goede Vrijdag aan de dwarsbalken van de kamer gehangen belet de vliegen naar binnen te komen.

Wie het wil beproeven, doe het op eigen risico. Een waarschuwing : de ziekenbond komt niet tussen in de kosten !

JHK

TEKSTOVERNAMES IS TOEGESTAAN MITS BRONOPGAVE

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", in algemene vergadering bijeengekomen op 27 januari 1976 besliste de volgende motie ter kennis van het Stadsbestuur en de pers te brengen:

1. Herinnert aan het feit dat verleden jaar een aanvraag tot klassering van de Koninklijke Galerijen door het Schepencollege werd goedgekeurd en voor verder gevolg werd overgemaakt aan de bevoegde dienst te Brussel, dringt uit hoofde hiervan aan opdat het onderhoud van de Koninklijke Galerijen zonder vermijl zou verzekerd worden.
2. Herinnert aan het feit dat verleden jaar een aanvraag tot klassering van Het Zeestation door het Schepencollege werd goedgekeurd en voor verder gevolg werd overgemaakt aan de bevoegde dienst te Brussel, verwijst naar recente persberichten die andere plannen in verband met het Zeestation onthullen, en dringt uit hoofde hiervan aan:
 - a. opdat alles in het werk zou worden gesteld om het Zeestation zo vlug mogelijk definitief te klasseren.
 - b. Opdat het nodige zou gedaan worden om het parkeren van het zwaar vervoer uit de stadskern te houden door een plaats hiervoor te behouden op de Oostendse Industrierreinen met een gemakkelijke toegangsbaan langs de spoorlijn.
 - c. opdat voor de vorming van de langere internationale treinstellen het doortrekken van 2 spoorlijnen tot onder het overdekte achtergedeelte van het station overwogen zou worden.

Op 29 januari j.l. was het reeds 10 jaar dat Ary Sleeks, de stichter van "De Plate" overleed. Het was een groot verlies deze heemkundige uit ons midden te zien verdwijnen.

In zijn laatste levensjaar had hij door een 8-tal boeken verschenen in eigen beheer in een "Folklore-reeks" onze aandacht weten te vestigen op verschillende aspecten van het dagelijks leven te Oostende, die om de haverklap verdwijnen en aldus lokale geschiedenis worden. Hij had graag nog enkele jaren geleefd. Niet zo zeer voor zichzelf maar om de Oostendse gemeenschap met nog enkele andere werken te verrijken. Het lag immers in zijn bedoeling nog een viertal boeken in de folklore-reeks te publiceren. Een er van zou gehandeld hebben over "La Belle Epoque te Oostende". Het heeft niet meer mogen zijn. Hij was ook een geboren verteller. In 1954 ter gelegenheid van de herinnering aan het einde van het driejarig beleg van 1601-1604, 350 jaar geleden, wist hij op het Stadhuis een nokvolle zaal te lokken. Dit zou de stimulans worden om hetzelfde jaar nog met Majoor E. De Teye de heemkundige kring "De Plate" te stichten. Nu we stilaan het 25-jarig bestaan van onze Kring (in 1979) naderen, blijkt de stichting meer dan ooit een keerpunt te zijn geweest in het onbezonnen gedrag van de Oostendenaar die door gemaakt modern te willen zijn helemaal met het verleden brak.

A. Van Iseghem

OESTERPUTTEN TE OOSTENDE IN 1902

Als gevolg op mijn mededeling hieromtrent in de vorige nummers van "De Plate" kwamen tamelijk veel opmerkingen binnen, onder meer van Konfraters Verbanck en Edward Delinghe.

1. Oesterput PAVOT - stond op de kaart gemerkt op de plaats door mij medegedeeld. Deze oesterputten lagen in feite vooraan in de Kapellestraat waar nu een garage is (een paar huizen naast Valcke). [n.v.d.R. : Dit werd reeds medegedeeld in het decembernummer naar gegevens van R. De Ridder];
2. Roger LOHR - moet feitelijk zijn : ROGER - LOHR, twee familienamen in maatschappijverband ;
3. Louis JANSSENS : deze firma bezat, naast de gemelde oesterput, ook nog een oesterput in een gedeelte van de oude vestingen aan de oostkant van de haven, maar niet ter hoogte van de huidige zee-machtbasis.

Met veel dank aan de konfraters die mij verbeterd hebben en waaruit ik leer dat oude kaarten en jonge wijven niet te vertrouwen zijn.

J.H.K.

HOE MAAK IK MIJN PROEFSCHRIFT ?

De uitgeverij E. Story-Scientia (Gent) publiceerde een interessant werkje van de hand van K.G. Van Acker, Hoofdbibliothecaris aan de Rijksuniversiteit te Gent. In "Hoe maak ik mijn proefschrift?" heeft de auteur niet alleen de nadruk gelegd op de samenstelling van het proefschrift, maar ook op de typografische verzorging.

Heel wat auteurs, zoals deze van heemkundige publicaties kunnen er heel wat nuttige gegevens uithalen, zoals bv. bij het gebruik van voetnoten, afkortingen, e.d. Prijs : 60 F.

O.V.